

آزمون ۵ از ۱۰

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می‌شود.
امام خمینی (ره)

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی
سنجش دهم - مرحله پنجم
(۱۴۰۱/۱۰/۲۳)

ادبیات و علوم انسانی (دهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می‌باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان‌ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون‌های آزمایشی سنجش و بهره‌مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون‌ها، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می‌گردد. از شما عزیزان دعوت می‌شود، دیدگاه‌های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

کانال تلگرام آزمون‌های آزمایشی سنجش @sanjesheducationgroup

ریاضی و آمار (۱)

۱. گزینه ۱ درست است.

اگر پول علی را با X نمایش دهیم، او $\frac{3}{5}X$ را کتاب و $\frac{1}{3} \times \frac{2}{5}X$ را لباس خریده است و بنابراین:

$$\frac{2}{5}X + \frac{2}{15}X + 4000 = X$$

$$X - \frac{11}{15}X = 4000$$

$$\frac{4}{15}X = 4000 \Rightarrow X = 15000$$

۲. گزینه ۲ درست است.

اگر عدد مورد نظر را با X نمایش دهیم، بنابراین:

$$\frac{X}{2} + \frac{X}{5} = \frac{X}{3} - 44 \xrightarrow{\times 30} 15X + 6X - 10X = -1320 \Rightarrow 11X = -1320 \Rightarrow X = -120$$

۳. گزینه ۳ درست است.

با استفاده از تغییر متغیر $X^2 = t$ معادله به صورت $t^2 + 5t + 15 = 0$ تبدیل می‌شود که با محاسبه دلتا داریم:

$$\Delta = 25 - 15(4) = -35 < 0$$

بنابراین معادله جواب ندارد.

۴. گزینه ۴ درست است.

جمع و ضرب ریشه‌ها را حساب می‌کنیم تا معادله $X^2 - SX + P = 0$ را تشکیل دهیم:

$$\begin{cases} S = \frac{3}{2} + \frac{4}{3} = \frac{17}{6} \\ P = \frac{3}{2} \times \frac{4}{3} = 2 \end{cases} \Rightarrow X^2 - SX + P = 0 \Rightarrow X^2 - \frac{17}{6}X + 2 = 0 \Rightarrow 6X^2 - 17X + 12 = 0$$

۵. گزینه ۳ درست است.

اگر عدد را با X نمایش دهیم:

$$3X^2 = 8X + 3 \Rightarrow 3X^2 - 8X - 3 = 0$$

$$\Delta = b^2 - 4ac = 64 + 36 = 100 \Rightarrow X = \frac{8 \pm 10}{6} \xrightarrow{X > 0} X = 3$$

۶. گزینه ۴ درست است.

$$S_1 = 2X^2, S_2 = 8X^2 \Rightarrow S = 8X^2 + 2X^2 = 10X^2$$

$$2X(5X - 2) = 0$$

$$10X^2 = 4X \Rightarrow 3X(3X - 4) = 0 \Rightarrow X = 0, \frac{4}{3}$$

$$10X^2 - 14X = 0 \Rightarrow X(10X - 14) = 0 \rightarrow X = \frac{14}{10} = \frac{7}{5}$$

۷. گزینه ۴ درست است.

$$\frac{2}{x} - 3 = 6x \xrightarrow{\times x} 2 - 3x = 6x^2 \Rightarrow 6x^2 + 3x - 2 = 0$$

$$x_1 + x_2 = \frac{-b}{a} = \frac{-3}{6} = \frac{-1}{2}$$

۸. گزینه ۱ درست است.

$$\frac{x-3}{2x+1} = \frac{2x+1}{x-3} \Rightarrow 4x^2 + 4x + 1 = x^2 + 9 - 6x \Rightarrow 3x^2 + 10x - 8 = 0$$

$$x_1 \times x_2 = \frac{c}{a} = \frac{-8}{3}$$

۹. گزینه ۳ درست است.

برای اینکه رابطه f تابع باشد، زوج مرتب‌هایی که یک مؤلفه برابر دارند، باید مؤلفه دیگرشان نیز برابر باشد؛ بنابراین:

$$\frac{b}{2} = 3 \Rightarrow b = 6, a^2 + 1 = 2a \Rightarrow (a-1)^2 = 0 \Rightarrow a = 1$$

$$a^2 + b^2 = 36 + 1 = 37$$

۱۰. گزینه ۲ درست است.

با استفاده از نمودار پیکانی تابع، گزینه ۲ درست است.

۱۱. گزینه ۳ درست است.

$$f(0) = -1, f(1) = f(-1) = 0, f(2) = 3 \Rightarrow R = \{-1, 0, 3\}$$

۱۲. گزینه ۴ درست است.

$$f(\sqrt{2}) = \frac{1}{5}, f(\sqrt{3}) = \frac{1}{6} \Rightarrow f(\sqrt{2}) + f(\sqrt{3}) = \frac{11}{30}$$

۱۳. گزینه ۱ درست است.

$$f(2) = \frac{2}{5}, f(4) = \frac{4}{9}, f(6) = \frac{6}{13} \Rightarrow R = \left\{ \frac{2}{5}, \frac{4}{9}, \frac{6}{13} \right\}$$

۱۴. گزینه ۳ درست است.

ضابطه تابع خطی به صورت $f(x) = mx + b$ است؛ بنابراین:

$$f(1) = 2 \Rightarrow 2 = m + b$$

$$f(2) = 3 \Rightarrow 2m + b = 3 \Rightarrow m = 1, b = 1 \Rightarrow f(x) = x + 1$$

۱۵. گزینه ۲ درست است.

$$F = \frac{9}{5}C + 32 = 14 \Rightarrow \frac{9}{5}C = 14 - 32 = -18 \Rightarrow C = -10$$

اقتصاد

۱۶. گزینه ۱ درست است.

یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا حتی کارآفرین نبوده است، اما حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت‌های خود و اتفاقات اطراف، او را قدم‌به‌قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه‌های بالای آن می‌رساند.
علت رد سایر گزینه‌ها:

(۲) عده خاصی از افراد (نه همه افراد) می‌توانند یک کسب‌وکار را راه‌اندازی کنند.

(۳) ویژگی سازمان‌دهنده بودن (نه ویژگی نوآور بودن) اشاره به این ویژگی دارد که منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می‌کند

۴) واقع‌بینی و مطمئن و دلگرم بودن به موفقیت اقتصادی مربوط به ویژگی خوش‌بینی است (نه ریسک‌پذیری). (درس ۱ - صفحه ۵ و ۶)

۱۷. گزینه ۴ درست است.

الف) برای محاسبه درآمد تولیدکننده باید مقدار کالای فروش‌رفته (نه کل کالاهای تولیدشده) را در قیمت هر واحد کالا ضرب کنیم:

(قیمت هر واحد کالا) $\times$ (تعداد کالاهای به‌فروش‌رسیده) = درآمد

$$\text{تومان } 430,000,000 = 8,600 \times 50,000 \Rightarrow \text{درآمد}$$

ب) طبق فرمول سود یا زیان، با کم کردن سود از درآمد، هزینه‌های تولید به‌دست می‌آید:

هزینه‌ها - درآمد = سود (زیان)

$$262 = 430 - X \Rightarrow X = 430 - 262 \Rightarrow \boxed{X = 168} \text{ میلیون تومان}$$

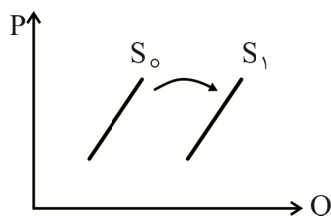
ج) با تقسیم هزینه‌های تولید بر تعداد کالاهای تولیدشده (نه تعداد کالاهای فروخته‌شده)، قیمت تمام‌شده هر واحد کالا به‌دست می‌آید:

هزینه‌های تولید
تعداد کل کالاهای تولیدشده = قیمت تمام‌شده هر واحد کالا

$$\frac{168,000,000}{80,000,000} = 2,100 \text{ تومان}$$

(درس ۱ - صفحه ۸)

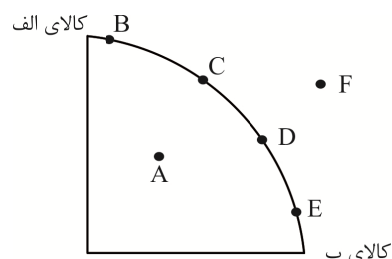
۱۸. گزینه ۲ درست است.

ابداعات و اختراعات معمولاً با کاهش هزینه‌ها اثر مثبتی بر تولید و عرضه دارند و تغییر سایر عوامل مؤثر بر عرضه به‌جز قیمت، سبب انتقال منحنی عرضه خواهد شد. در صورت سؤال ذکر شده که با ورود تکنولوژی جدید، مقدار تولید بیشتر شده است؛ پس منحنی عرضه به‌سمت راست منتقل می‌شود (شیفت می‌کند). (درس ۵ - صفحه ۵۰)

۱۹. گزینه ۴ درست است.

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید:

نقاط داخل (درون) منحنی بیانگر وضعیت ناکارا و نابهینه هستند، یعنی در این نقاط این امکان وجود دارد که حداقل بیشتر از یک کالا تولید شود؛ بدون آنکه از تولید کالاهای دیگر کاسته شود. (نقطه A)

نقاط روی منحنی بیانگر وضعیت کارا و بهینه هستند، یعنی بهتر شدن وضعیت یکی، مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد شد؛ پس حرکت هر نقطه‌ای روی منحنی با هزینه فرصتی همراه خواهد بود. (نقطه E, D, C, A)

نقاط خارج (بیرون) منحنی بیانگر وضعیت عدم امکان دسترسی با توجه به منابع فعلی است؛ نقاطی که کشور می‌تواند آرزوی دسترسی به آن را داشته باشد. (نقطه F) (درس ۴ - صفحات ۳۷ تا ۴۰)

۲۰. گزینه ۱ درست است.

الف) برای محاسبه تعداد سهم خریداری‌شده توسط سرمایه‌گذار باید به مبلغ سرمایه‌گذاری و قیمت هر سهم توجه کنیم و کل سرمایه فرد را بر ارزش هر سهم تقسیم کنیم:

$$\text{سهم } 3100 = \frac{620,000,000}{2000} \Rightarrow \frac{\text{کل سرمایه سرمایه‌گذار}}{\text{ارزش هر سهم}} = \text{تعداد سهم فرد سرمایه‌گذار}$$

ب) برای محاسبه کل سرمایه شرکت باید کل تعداد سهم‌های شرکت را در قیمت هر ورقه سهم ضرب کنیم:

قیمت هر سهم $\times$ تعداد کل سهام‌ها = کل سرمایه شرکت

تومان $10,000,000 \times 2000 = 20,000,000,000$

ج) برای محاسبه درصد مالکیت سهام دار می توان هم تعداد سهام او را بر تعداد کل سهام شرکت تقسیم کرد و هم ارزش سرمایه او را بر کل سرمایه شرکت تقسیم کرد:

$$\text{درصد مالکیت سهام دار} = \frac{\text{تعداد سهام سرمایه گذار}}{\text{تعداد کل سهام شرکت}} \Rightarrow \frac{3100}{10,000,000} \times 100 = 3.1\%$$

(درس ۲ - صفحه ۱۶)

۲۱. گزینه ۳ درست است.

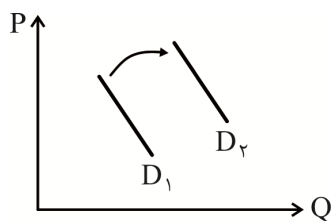
جمله اول درست و سایر جملات نادرست هستند.

جمله دوم: طبق نمودار دایره ای صفحه ۶۵ کتاب درسی که برآورد منبع درآمدهای عمده دولت ایران در سال ۱۳۹۷ را نشان می دهد، بیشترین سهم مربوط به مالیات و کمترین سهم مربوط به دارایی های مالی است.

جمله سوم: «بودجه» دولت (نه سازمان تولید) برنامه یکساله دولت را برای خرج کردن با توجه به درآمدها ارائه می دهد.

جمله چهارم: مالیات بر درآمد اشخاص مهم ترین نوع مالیات است که مالیاتی مستقیم است و از انواع درآمدها، جداگانه دریافت می شود؛ مثل مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک، اما مبنای آن نه ثروت مؤدی، بلکه درآمد اوست. (درس ۶ - صفحات ۶۱، ۶۳ و ۶۵)

۲۲. گزینه ۳ درست است.

تغییر در تقاضا به معنی انتقال (شیفت) منحنی تقاضا و تغییر در مقدار تقاضا به معنی حرکت در طول منحنی تقاضاست که به علت تغییر در قیمت روی می دهد؛ پس گزینه ۳ درست نیست. در واقع با کاهش قیمت سوبا به عنوان کالای مکمل، منحنی تقاضا برای کالای اصلی یعنی گوشت قرمز به سمت راست منتقل می شود؛ چون تقاضا برای آن کم می شود. (درس ۵ - صفحات ۴۸ و ۴۹)

۲۳. گزینه ۲ درست است.

الف) در صورت سؤال ۲ شرط داریم: }
 ۱- خرج کردن کل قید بودجه $\leftarrow$ پس نقطه G مورد نظر نیست.
 ۲- خرید هر دو محصول $\leftarrow$ پس نقاط A و F مورد نظر نیستند.

بنابراین بین نقاط B، C و D چنانچه قصد مجتمع خرید حداکثر تعداد وبکم باشد، نقطه B بهترین انتخاب است.

وبکم ۸
میکروفون ۲
نقطه B

ب) با حرکت از نقطه C به مختصات $\left. \begin{array}{l} \text{وبکم ۶} \\ \text{میکروفون ۴} \end{array} \right\}$ به نقطه D با مختصات $\left. \begin{array}{l} \text{وبکم ۴} \\ \text{میکروفون ۶} \end{array} \right\}$ در ازای به دست آوردن ۲

عدد میکروفون بیشتر، ۲ عدد وبکم از دست می رود. پس هزینه فرصت این جابه جایی برابر با ۲ عدد وبکم است.

ج) در نقطه G می توان هم میکروفون خرید و هم وبکم، اما چون زیر خط بودجه است؛ پس بخشی از پول خرج نشده است. (درس ۳ صفحات ۲۷ و ۲۸)

۲۴. گزینه ۲ درست است.

الف) برخی دیگر از انواع بازار را هم می توان در قالب حراجی ها دید که به دو صورت مزایده و مناقصه مشاهده می شود. فروشندگان آثار هنری در نمایشگاه ها و حراجی ها، مزایده و خریداران عمده کالا و خدمات، مناقصه برگزار می کنند.

ب) هدف اصلی از مالیات این است که درآمد دولت را تا حدی بالا ببرد که عملکرد دولت مؤثر واقع شود.

ج) مالیات بر دارایی که مالیات بر ارث مهم ترین نوع آن است و مالیات بر درآمد (شامل مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک) از جمله مالیات های مستقیم و عوارض گمرکی و خدماتی یا همان تعرفه های گمرکی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده، همگی از مالیات های غیرمستقیم هستند. (قسمت ج هر ۴ گزینه درست است)

د) مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می دهد و از مالیات ستانی مضاعف جلوگیری می کند.

(ترکیبی درس ۵ و ۶ صفحات ۵۲، ۶۰ تا ۶۳)

۲۵. گزینه ۲ درست است.

مرحله ۴	مرحله ۳	مرحله ۲	مرحله ۱	
۱۸۰۰۰	۱۱۸۰۰	۵۲۰۰	۲۱۰۰	ارزش تولید
۱۹۸۰۰	۱۲۹۸۰ ^(ب)	۵۴۱۰	۲۳۱۰	قیمت فروش با مالیات بر ارزش افزوده
۱۸۰۰	۱۱۸۰ ^(الف)	۵۲۰	۲۱۰	مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده
-۱۱۸۰ ^(ج)	-۵۲۰	-۲۱۰	-	اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل پرداخت شده
۶۲۰	۶۶۰	۳۱۰	۲۱۰	مالیات بر ارزش افزوده و خالص جمع‌آوری شده
۱۸۰۰ تومان				مجموع مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده

$$\text{الف) } ۱۱۸۰۰ \times \frac{۱۰}{۱۰۰} = ۱۱۸۰ \text{ تومان}$$

$$\text{ب) } ۱۱۸۰۰ + ۱۱۸۰ = ۱۲۹۸۰ \text{ تومان}$$

$$\text{اعتبار مالیات بر ارزش افزوده‌هایی که در مرحله قبل از مرحله چهارم پرداخت شده} = \text{مالیات بر ارزش افزوده جمع‌آوری شده توسط فروشنده در مرحله سوم} = ۱۱۸۰ \text{ تومان (ج)}$$

(درس ۶ - صفحه ۶۳)

۲۶. گزینه ۱ درست است.

دولت هم با بنگاه‌ها و هم با خانوارها ارتباطی دوسویه دارد؛ هم از آن‌ها مالیات دریافت می‌کند و هم به آن‌ها کالا و خدمات ارائه می‌کند. (درس ۶ - صفحه ۵۹)

۲۷. گزینه ۳ درست است.

فقط جمله «ج» درست است.

اصلاح جملات نادرست:

الف) منحنی مرز امکانات تولید، نشان‌دهنده حداکثر امکان تولید یک کشور با منابع موجود است.

ب) ارزش بهترین گزینه بعدی که هنگام انتخاب از دست می‌رود، بیانگر مفهوم هزینه فرصت است. (درس ۲، ۳ و ۴ صفحات ۱۹، ۲۵ و ۳۶)

۲۸. گزینه ۲ درست است.

در سال ۱۹۴۷، ۲۳ کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت‌گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان، قراردادی غیررسمی را امضا کردند که به نام «قرارداد گات» شهرت یافت و بعدها به سازمان دائمی تجارت جهانی (WTO) تبدیل شد. (درس ۷ - صفحه ۷۵)

۲۹. گزینه ۳ درست است.

الف) در صورتی یک کشور می‌تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

(۱) راه‌های تأمین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

(۲) از وضعیت تک‌محصولی فاصله بگیرد.

(۳) با خلق مزیت‌های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

(۴) به علم و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

پس قسمت الف همه گزینه‌ها، درست است.

ب) محصولات راهبردی و ضروری شامل دارو، غذا، محصولات کشاورزی، حوزه انرژی (مثل نفت و انرژی هسته‌ای و انرژی‌های نو) و صنایع نظامی و دفاعی هستند.

ج) سازمان‌های بین‌المللی که در قرن بیستم شکل گرفت، مجموعه‌ای از پیمان‌های تجاری بود که با فراز و نشیب‌های گوناگونی

همراه بود. (درس ۷ - صفحات ۷۵ تا ۷۷)

۳۰. گزینه ۱ درست است.

کشور A در تولید پسته و کشور B در تولید قهوه مزیت مطلق دارد، پس بهتر است هر یک به تولید آنچه مزیت دارد، اقدام کند و کالایی را که در آن مزیت ندارد وارد کند؛ زیرا در این صورت از اسراف منابع و سرمایه‌ها در فضای تولید جلوگیری می‌شود و رفاه جامعه با تولید محصولات با کیفیت افزایش می‌یابد. (درس ۷ - صفحه ۷۲ و ۷۳)

علوم و فنون ادبی (۱)

۳۱. گزینه ۴ درست است.

بررسی نکات مطرح‌شده:

- (۱) «در شگفت افتادم» به معنی «تعجب کردم»، فاقد ترکیب‌سازی است - کاربرد تاریخی دستور: «شریف‌ترین خلیق» به جای «شریف‌ترین خلیق» کاربرد (صفت عالی به جای صفت برتر)
- (۲) بیشتر جمله‌های این متن، کوتاه و قابل فهم هستند، ولی واژگان متن ساختمان ساده دارند.
- (توجه: در کلیله و دمنه، جمله‌ها، بیشتر طولانی و بعضاً دیرپاب هستند، ولی متن منتخب این گونه نیست.)
- (۳) کاربرد «ب» بر سر فعل: بشناختم، بنگریستم - «حقیر» در معنی «خوار و بی‌ارزش» به کار رفته است.
- (۴) کاربرد کهن واژگان: آدمی، خلیق، نیک، بنگریستم، اندک - بیشتر واژگان متن، غیرفارسی است؛ شریف، خلیق، قدر، ایام، عمر و ...

۳۲. گزینه ۳ درست است.

تعریف کامل و درست درباره قدیم‌ترین طبقه‌بندی انواع ادبی:

در یونان باستان صورت گرفته است. آن‌ها از چهار نوع حماسی، غنایی، نمایشی و تعلیمی سخن گفته‌اند و این تقسیم‌بندی بیشتر مبتنی بر شعر بود و جنبه محتوایی داشت.

۳۳. گزینه ۲ درست است.

سه مورد خطای متن و اصلاح هر یک عبارت‌اند از:

فارسی باستان ← پهلوی   درخت آسوریک ← یادگار زیربان   یادگار زیربان ← هزار و یک شب

۳۴. گزینه ۱ درست است.

دو مورد غیرپاسخ، مربوط به نثر این دوره است.

۳۵. گزینه ۲ درست است.

شعر حکمی، با نام شعر اندرزی و تعلیمی هم معرفی می‌شود.

۳۶. گزینه ۴ درست است.

اصلاح موارد نادرست:

الف) قرن پنجم ← قرن چهارم   د) بعضی ← همه   ه) ماوراءالنهر و خراسان بزرگ

۳۷. گزینه ۳ درست است.

اصلاح موارد نادرست:

(۱) دو دسته ← سه دسته (فارسی باستان - فارسی میانه - فارسی نو)

(۲) اواخر ← اوایل

(۴) سامانی ← ساسانی

۳۸. گزینه ۱ درست است.

بررسی آرایه‌های خواسته‌شده:

- (۱) در اولین مصراع، واج‌آرایی «او - ن» و دو تشبیه «مژه به سوزن - تار مو به نخ» دیده می‌شود.
- (۲) در بیت دوم، تشبیه «دل من مانند ساز شکسته» به چشم می‌خورد، ولی هیچ حسن تعلیلی در بیت وجود ندارد.
- (۳) در بیت اول، بین «تار و کار» فقط جناس ناهمسان (اختلاقی) وجود دارد. (توجه: شرط ایجاد سجع بین این دو واژه، تقارن این واژه‌ها در جمله است.)
- (۴) ترکیب «گذشته‌های شیرین» فقط دارای حس‌آمیزی است. (توجه: «شیرین» در عبارت، فقط دارای یک معنی است.)

۳۹. گزینه ۱ درست است.

بررسی آرایه‌های مقابل ابیات:

- (۱) واژه‌آرایی «من - گفت‌وگو» * «شهر» مجاز از «مردم شهر»
- (۲) تضاد بین پیش رو / پشت سر، پشت / رو * بیت فاقد استعاره است.
- (۳) سجع بین جفت واژه‌های (او / من - قصد / بخت - وی / من - وصل / صبر - من / او) * بیت فاقد جناس است.
- (۴) اغراق به این صورت که وقتی محبوب من چهره‌ی چون خورشیدش را به نمایش می‌گذارد، خورشید در آسمان از چهره‌نمایی شرمنده می‌شود. * بیت فاقد مجاز است. (توجه: «خورشید روی من» در حالی که تشبیه دارد، استعاره از محبوب زیبا روست).

۴۰. گزینه ۲ درست است.

آرایه‌های موجود در بیت:

مجاز: «جهان» مجاز از عمر واج‌آرایی: ش / ب / آ / مراعات نظیر: بین شباب / شاهد / گل / ساقی
توجه: «شاهد» در این بیت به معنی «معشوق زیبارو» فاقد ایهام است.

۴۱. گزینه ۳ درست است.

بررسی تشبیهات مصراع اول هر بیت:

- (۱) گوهر مراد (توجه: «چشم امید» اضافه استعاره است و جان‌بخشی دارد).
- (۲) چون سرو (من چون سرو) (توجه: «کف افسوس» اضافه استعاره است و جان‌بخشی دارد).
- (۳) من چوپان هستم - دشت عشق - نای (ساز نی) غزل
- (۴) آفتاب مهر - آفتاب وفا

۴۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی علل ادعایی و مبتنی بر تشبیه (حسن تعلیل)

- (۱) اشک‌های عاشق به دلیل شوق او از آمدن محبوب و قصد شستن گل چهره او از غبار راه است.
- (۲) دلیل واقعی: محبوب از عاشق مکدر است و عاشق اشک‌های خود را واسطه‌ای قرار می‌دهد و به دنبال او می‌فرستد.
- (۳) دلی که چون شمع به راز و نیاز شبانه می‌پردازد، جهت استمداد از نسیم صبح، چشمک می‌زند (علت سوسو زدن شمع در حال مرگ).
- (۴) نرگس، چشم‌هایش را به نهایت گشوده تا محبوب زیبارو را زیارت کند. (علت هیئت و شکل ظاهری گل نرگس، قصد او برای تماشای یار زیباروست).

۴۳. گزینه ۴ درست است.

بررسی سجع‌ها و نوع آن‌ها در هر گزینه:

- (۱) بدن / سخن: متوازی * بدن / خویشتن: مطرف * سخن / خویشتن: مطرف
- (۲) ظل / شکر: متوازن * حمایت / نعمت: مطرف
- (۳) یاران / دوستان: مطرف * قدیم / حمیم: متوازی * خاموش / فراموش: مطرف * شدند / کردند: مطرف
- (۴) کردی / گفתי: متوازی

توجه: در این سؤال، نوع سجع موردنظر بوده است؛ نه تعداد آن.

۴۴. گزینه ۳ درست است.

جایگاه هر آرایه در گزینه پاسخ:

- (ج) جناس: بین «شانه در مصراع اول به معنی کتف» و «شانه در مصراع دوم به معنی وسیله آرایش و نوازش زلف و گیسو»
- (الف) اغراق: در ناچیز شمردن هستی، تحت عنوان «دو روزه هستی» و نیز توانفرسایی همین دو روز هستی.
- (د) ایهام: در دو واژه «دل» به معنای ۱- مرکز ۲- قلب * «داغدار» به معنای ۱- سیاه ۲- غصه‌دار
- (ه) مجاز: «اشک و آه» مجاز از «غم بسیار»
توجه ۱: مورد (ب) اضافه در نظر گرفته شده است.
توجه ۲: در سایر گزینه‌ها نیز می‌توان آرایه‌های خواسته‌شده را یافت. در اینجا به ذکر موارد نادرست در هر گزینه اکتفا می‌کنیم:
(۱) مورد (ج) (۲) موارد (ب) و (ه) (۴) موارد (ب) و (ج)

۴۵. گزینه ۲ درست است.

اصلاح گزینه پاسخ: اساسی ترین عامل پیدایی شعر، عاطفه است.

۴۶. گزینه ۱ درست است.

بیت سؤال و ابیات غیرپاسخ، همگی دارای چهار بار U - (مفتعلن) هستند که وزنی تند و شادی آور است. بیت گزینه پاسخ، نرم و دلنشین است.

۴۷. گزینه ۴ درست است.

(ه / ه) با داشتن آوایی معادل (ـِ)، مصوّت و با داشتن آوایی معادل (ح)، صامت تلقی می شود.

۴۸. گزینه ۳ درست است.

نشانه‌های هجایی هر گزینه عبارت‌اند از:

(۱) چهار بار U - - -
 (۲) چهار بار U - - -
 (۳) چهار بار U - - -
 (۴) چهار بار U - - -

۴۹. گزینه ۲ درست است.

با توضیح اینکه وزن همه گزینه‌های غیرپاسخ، چهار بار $(U - -)$ و وزن گزینه پاسخ، دو بار $(- U -)$ و یک بار $(- U -)$ است، هجاهای کوتاه در هر مورد مشخص می شود:

(۱) جَ بِ وَ نَ
 (۲) رِ بُ حِ
 (۳) بَ تِ بَ تِ
 (۴) چِ نَ بَ هِ

۵۰. گزینه ۱ درست است.

اصلاح تجزیه نادرست هر مصراع:

(۲) شُدْ اَ ← شُ دَ   (۳) چِ رَا ← چِ رَا   (۴) مِ یَا ← مِ یَا

۵۱. گزینه ۲ درست است.

هجای آغازین و پایانی در هر گزینه:

(۱) مَن (-) مان (-)
 (۲) نِ (U) مان (-)
 (۳) اِی (-) ها (-)
 (۴) ما (-) نم (-)

۵۲. گزینه ۴ درست است.

وزن هریک از گزینه‌ها عبارت‌اند از:

(۱) $U - - - | U - - - | U - - -$
 (۲) $U - - | U - - | U - - | U - -$
 (۳) $U - - | U - - | U - - | U - -$
 (۴) $U - - - | U - - - | U - - - | U - - -$

۵۳. گزینه ۱ درست است.

اصلاح مفاهیم نادرست:

(۲) توصیه به انزوای طلبی   (۳) سعی بر درک اسرار خلقت   (۴) گریزناپذیری از تقدیر شوم

۵۴. گزینه ۳ درست است.

مفهوم عبارت سؤال و گزینه‌های غیرپاسخ، «توصیه به مدارا و سازش و نرمخویی در برابر کینه و دشمنی» است. مفهوم بیت پاسخ، «تحمل جفاکاری معشوق و عدم بهره‌مندی از وفاداری محبوب» است.

۵۵. گزینه ۳ درست است.

مفهوم گزینه پاسخ، بی‌اعتنایی به دنیا و تعلقاتش است، ولی در ابیات دیگر، شاعر از اسارت و گرفتاری در دام تعلقات دنیوی اعلام انزجار می کند.

جامعه‌شناسی (۱)

۵۶. گزینه ۲ درست است.

- ارزش‌ها، راهنمای کنش اعضای جهان اجتماعی‌اند.
- به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن‌ها هستند، آرمان‌های اجتماعی می‌گویند.
- وقتی مردم مطابق ارزش‌ها عمل کنند، ارزش‌ها به واقعیت تبدیل می‌شوند.
- ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن‌ها جانبداری می‌کنند، اما در عمل ممکن است برخی از آن‌ها را نادیده بگیرند، قلمرو آرمانی جهان اجتماعی را تشکیل می‌دهند. (درس ۷ - فصل ۱ - ص ۵۲)

۵۷. گزینه ۳ درست است.

- حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی، با علم متناسب با همان لایه شناخته می‌شود.
- آرمان‌های جهان اجتماعی در ارزش‌ها متبلور می‌شوند.
- آرمان اجتماعی تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست، اقتصاد، خانواده و ... است. (درس ۷ - فصل ۱ - ص ۵۴ - ۵۲)

۵۸. گزینه ۱ درست است.

- اگر مردمی مطابق آرمان‌های خود عمل کنند، فاصله میان قلمرو واقعی و آرمانی جامعه خود را کاهش می‌دهند.
- علوم اجتماعی، اگر علم را به معنای تجربی آن محدود نکند، می‌تواند دربارهٔ حق یا باطل بودن واقعیت‌ها و آرمان‌های جهان‌های اجتماعی دوری کند.
- جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، آن‌ها را به قلمرو آرمانی خود وارد می‌کنند و اگر هنجارها و اعمال خود را نیز براساس این عقاید و ارزش‌ها سامان دهند، آن‌ها را به قلمرو واقعی وارد نموده‌اند.
- اگر جوامع حقایق را نشناسند و به آن ایمان نیاورند و مطابق آن عمل نکنند و یا ایمان خود را نسبت به حقایق از دست بدهند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی‌دارند. (درس ۷ - فصل ۱ - ص ۵۲ - ۵۵ - ۵۷)

۵۹. گزینه ۱ درست است.

- حقایق هرچند خود ثابت‌اند؛ ولی از جهت قرار گرفتن در قلمرو آرمانی و واقعی، تغییرپذیرند. یعنی برای جهان‌های اجتماعی، امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد؛ همان‌گونه که امکان خروج از باطل و قبول حق وجود دارد. جهان‌های اجتماعی می‌توانند برمدار حق یا باطل بچرخند، اما حق و باطل بر مدار بینش و گرایش آن‌ها، دچار تغییر نمی‌شود. (درس ۷ - فصل ۱ - ص ۵۷)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

- عضویت اعضا در بدن موجودات زنده و نظم آن‌ها تکوینی است، یعنی براساس آگاهی و ارادهٔ اعضا به وجود نمی‌آید و به همین دلیل با ارادهٔ اعضا تغییر نمی‌کند. (ص - درس ۳ - ص ۱۹)
- پدیده‌های تکوینی را انسان‌ها ایجاد نمی‌کنند، ولی به واسطهٔ ارتباطی که با زندگی انسان دارند، به جهان اجتماعی راه می‌یابند و به پدیده‌های اعتباری تبدیل نمی‌شوند. (غ - درس ۳ - ص ۲۲ و ۲۳)
- بخش‌هایی از جهان اجتماعی به آسانی تغییر می‌کنند و تغییر آن‌ها، تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورند. (ص - درس ۴ - ص ۲۹)
- جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود به نسل‌های بعد تلاوم می‌یابد. فرهنگ از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی‌شود. (غ - درس ۳ - ص ۲۰)
(درس‌های ۳ و ۴ - فصل ۱ - ص ۱۹ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۰ - ۲۹)

۶۱. گزینه ۲ درست است.

- نوع آگاهی‌ای که جهان اجتماعی براساس آن شکل می‌گیرد. ← آگاهی مشترک و عمومی (درس ۳ - فصل ۱ - ص ۱۹)
- خرده‌فرهنگ محترمان و متکدیان ← ضدفرهنگ (درس ۳ - فصل ۱ - ص ۱۹)
- تفسیر انسان از زندگی و مرگ و باور او نسبت به اصل جهان ← عمیق‌ترین پدیده‌های اجتماعی (درس ۴ - فصل ۱ - ص ۳۰)

- برای دانا شدن باید به مدرسه رفت. ← هنجار تعلیم و تربیت (درس ۴ - فصل ۱ - ص ۳۱)
(درس ۳ و ۴ - فصل ۱ - ص ۱۹ - ۳۰ - ۳۱)

۶۲. گزینه ۳ درست است.

تنوع آگاهی و معرفت انسان‌ها و همچنین تنوع اراده و اختیار آن‌ها، سبب پیدایش جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود.

تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی باشد، از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد؛ اما تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی و عناصر محوری باشد، آن را به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌کند. همه ما در جهان اجتماعی متولد می‌شویم و پس از ما نیز، جهان اجتماعی همچنان وجود دارد. اگر ما فقط جهانی را ببینیم که در آن متولد شده‌ایم، شاید گمان کنیم جهان اجتماعی تنها یک شکل دارد، ولی هنگامی که چشم خود را بر جوامع دیگری می‌گشاییم که هم اینک در دیگر نقاط دنیا وجود دارند یا وقتی به تاریخ گذشته خود رجوع می‌کنیم و جهان خود را با آنان مقایسه می‌کنیم، به تنوع جهان‌های اجتماعی پی می‌بریم. (درس ۵ - فصل ۱ - ص ۳۵ و ۳۶)

۶۳. گزینه ۴ درست است.

- آزادی بیان ← کلان و ذهنی (ج)

- مطب دندان پزشکی - خانواده‌گی ما ← خرد و عینی (ب)

- تصور دانشجویان از روز اول دانشگاه ← خرد و ذهنی (د)

- مجموع موتورسیکلت‌های تولیدی در کارخانه کوپر موتور ← کلان و عینی (الف) (درس ۴ - فصل ۱ - ص ۲۷ و ۲۸)

۶۴. گزینه ۲ درست است.

- هر بخش از جهان اجتماعی که به لحاظ علمی قابل دفاع نباشد و براساس خرافات شکل گرفته باشد، باطل و بخش‌هایی که از نظر علمی درست و مطابق فطرت انسان باشد، حق است.

- ارزش‌هایی که مردم به آن‌ها عمل می‌کنند، قلمرو واقعی جهان اجتماعی را می‌سازند.

- هر بخش از جهان اجتماعی که به لحاظ علمی قابل دفاع نباشد و براساس خرافات شکل گرفته باشد، باطل است.

- ارزش‌هایی که مردم یک جامعه از آن جانبداری می‌کنند و رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند، اما در عمل ممکن است برخی از آن‌ها را نادیده بگیرند، قلمرو آرمانی جهان اجتماعی را شکل می‌دهند. (درس ۷ - فصل ۱ - ص ۵۲ - ۵۴)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

- فروش نفت به ارزان‌ترین قیمت به کشورهای صنعتی ← مفقود بودن بعد ذهنی و معنایی نفت

توضیح: در یکی از بحران‌های اقتصادی که کشورهای صنعتی دچار مشکل شده بودند، بنا به محاسبات اقتصادی می‌بایست نفت را به گران‌ترین قیمت از کشورهای نفت‌خیز خریداری می‌کردند، ولی جالب است بدانید به ارزان‌ترین قیمت ممکن، نفت مورد نیاز خود را خریدند؛ زیرا در کشورهای نفت‌خیز، بعد عینی نفت به‌عنوان یک سرمایه وجود داشت، ولی بعد ذهنی و معنایی آن مفقود بود و صاحبان آن کشورها از اهمیت نفت و وضعیت کشورهای صنعتی و نیاز ضروری آن‌ها به نفت، اطلاع کافی نداشتند.

- نوع نظم جهانی اجتماعی ← اعتباری

توضیح: جهان اجتماعی و نظم آن تکوینی نیست، بلکه اعتباری است؛ یعنی با آگاهی و اراده انسان‌ها شکل می‌گیرد.

- فروریختن جهان اجتماعی ← حذف عقاید و ارزش‌ها

توضیح: بخش‌هایی از جهان اجتماعی به‌آسانی تغییر می‌کنند و تغییر آن‌ها، تحول مهمی در جهان اجتماعی پدید نمی‌آورد. برخی می‌توانند حذف شوند، ولی با حذف آن‌ها جهان اجتماعی تداوم می‌یابد، اما بخش‌های دیگر به‌آسانی تغییر نمی‌کنند و اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می‌ریزد. عقاید و ارزش‌ها، عمیق‌ترین لایه‌های جهان اجتماعی هستند. (درس ۳ و ۴ - فصل ۱ - ص ۱۹ - ۲۸ - ۲۹)

۶۶. گزینه ۲ درست است.

هر جهان اجتماعی تا زمانی که از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است. با تغییر جهان اجتماعی موجود و در پی آن، برداشته شدن الزام‌هایش، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد و الزام‌های دیگری به‌دنبال می‌آورد که بر فعالیت اجتماعی اعضای آن تأثیر می‌گذارد. (درس ۶ - فصل ۱ - ص ۴۳)

۶۷. گزینه ۱ درست است.

- استکبارستیزی ← درون قلمرو واقعی (درس ۷ - ص ۵۳)

- آشنا کردن افراد نسبت به حقوق دیگران ← جامعه‌پذیری (درس ۳ - ص ۱۹)

- تکاثر (مال‌اندوزی) ← فرهنگ آرمانی باطل (درس ۷ - ص ۵۸)

- تقدس حیوانات در هندوستان ← فرهنگ آرمانی (درس ۷ - ص ۵۳)

(درس ۳ و ۷ - فصل ۱ - ص ۵۳ - ۱۹ - ۵۸)

۶۸. گزینه ۲ درست است.

- جهان اجتماعی و نظم آن، پدیده‌ای طبیعی و تکوینی نیست، بلکه هستی آگاهانه‌ای دارد. این بیانگر یکی از ویژگی‌های جهان اجتماعی است. (درس ۳ - ص ۱۹)

- هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی آن فرو می‌ریزد یا دگرگون می‌شود. اجزاء و بخش‌های مختلف جهان اجتماعی اهمیت یکسانی ندارند. (درس ۳ - ص ۲۰)

- به بخش‌هایی که تأثیر حیاتی و تعیین‌کننده برای جهان اجتماعی دارند، لایه‌های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی گفته می‌شود. در لایه‌های عمیق جهان اجتماعی، اجزاء و پدیده‌هایی قرار دارند که کمتر در معرض تغییر و تحول قرار می‌گیرند. (درس ۴ - ص ۲۹) (درس ۳ و ۴ - فصل ۱ - ص ۱۹ - ۲۰ - ۲۹)

۶۹. گزینه ۴ درست است.

- تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های سطحی جهان اجتماعی باشد، از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی واحد رخ می‌دهد، اما تفاوت‌هایی که مربوط به لایه‌های عمیق جهان اجتماعی و عناصر محوری باشد، از نوع تفاوت‌های میان جهان‌های اجتماعی مختلف است. - اروپایی‌ها یک ضرب‌المثل قدیمی دارند که «همه راه‌ها به رُم ختم می‌شوند.» و بیانگر دیدگاه جامعه‌شناسی است که معتقدند جهان‌های اجتماعی، مسیرهای یکسانی را طی می‌کنند. (درس ۵ - فصل ۱ - ص ۳۷ - ۳۸)

۷۰. گزینه ۴ درست است

استفاده نادرست از مقایسه، آسیب‌های جبران‌ناپذیری دارد. یکی از استفاده‌های نادرست، این است که صرفاً بر شباهت‌های پدیده‌های مورد مقایسه تأکید کنیم و تفاوت‌های آن‌ها را نادیده بگیریم. ما در مقایسه جهان اجتماعی و موجود زنده، هم به تفاوت‌ها و هم به شباهت‌های آن‌ها توجه داریم. بنابراین باید از این اشتباه حذر کنیم که جهان اجتماعی و موجود زنده را کاملاً یکسان بینداریم؛ درحالی‌که تفاوت‌های آن‌ها بسیار عمیق‌تر است. (درس ۴ - فصل ۱ - ص ۲۵)

تاریخ (۱)

۷۱. گزینه ۱ درست است.

کهن‌ترین نشانه و آثاری که از حضور انسان در ایران تاکنون کشف شده، مربوط به بستر کشف‌شده در نزدیکی مشهد در خراسان رضوی است. قدمت ابزارهای سنگی یافت‌شده در این مکان را حدود ۱ میلیون سال تخمین زده‌اند. (تاریخ دهم درس ۸ ص ۷۲)

۷۲. گزینه ۴ درست است.

کاوش‌های باستان‌شناسی در محوطه باستانی چغاگلان در شهرستان مهران نشان داده است که ساکنان نواحی کوهپایه‌ای زاگرس، نخستین مردمانی بوده‌اند که حدود ۱۲ هزار سال پیش، به کشت گیاهانی مانند جو و گندم و اهلی کردن جانورانی مثل بز و گوسفند پرداختند. (تاریخ دهم درس ۸ ص ۷۳)

۷۳. گزینه ۳ درست است.

بقایای کوره‌های ذوب و قالب‌گیری مس در برخی سکونتگاه‌های کهن مانند شهداد، تل ابلیس و تپه یحیی در استان کرمان و تپه زاغه در قزوین، بیانگر آن است که در حدود ۵ تا ۷ هزار سال پیش ساکنان این سکونتگاه‌ها به فنون ذوب و قالب‌گیری مس دست یافته بودند. (تاریخ دهم درس ۸ ص ۷۴)

۷۴. گزینه ۳ درست است.

در حدود ۲۰۰۰ ق.م. طایفه‌های بیابانگردی از دشت‌های اروپای شرقی به شبه‌جزیره یونان آمدند. این طایفه‌ها به تدریج و احتمالاً تحت‌تأثیر تمدن مینوسی، شهرهایی را برپا کردند که مهم‌ترین آن‌ها میسن نام داشت. (تاریخ دهم درس ۶ ص ۵۱)

۷۵. گزینه ۳ درست است.

در دوره صفویه، تمایل و علاقه اروپاییان برای مسافرت به کشور ما و شناخت تاریخ و فرهنگ آن، دوچندان شد و با خوانده شدن خط میخی، علاقه اروپاییان به فعالیت‌های باستان‌شناسی در ایران بیشتر شد. (تاریخ دهم درس ۷ ص ۶۳ و ۶۴)

۷۶. گزینه ۱ درست است.

در حدود ۵ هزار سال پیش، نخستین شهرها در فلات ایران به‌وجود آمدند. شوش و چغامیش در خوزستان؛ شهداد و جیرفت در کرمان؛ شهر سوخته در سیستان و سیلک در کاشان از جمله این شهرها بودند. (تاریخ دهم درس ۸ ص ۷۵)

۷۷. گزینه ۱ درست است.

یکی از ویژگی‌های مهم تمدن ایلامی و در واقع تمدن کهن ایرانی، مقام و منزلت والایی است که زنان داشته‌اند. (تاریخ دهم درس ۸ ص ۷۹)

۷۸. گزینه ۱ درست است.

قوم آكد که در مرکز بین‌النهرین می‌زیستند، به فرماندهی سارگن بر کشور-شهرهای سومری مسلط شد. سارگن سپس سرتاسر بین‌النهرین را به فرمان خود آورد و امپراتوری بزرگی تشکیل داد که از سواحل شرقی دریای مدیترانه تا کوه‌های زاگرس امتداد داشت. (تاریخ دهم درس ۴ ص ۳۷)

۷۹. گزینه ۴ درست است.

سومر نام یکی از اقوام کهن ساکن این ناحیه نیز بود. اور، اوروک، لاگاش و کیش از جمله مهم‌ترین شهرهای سومر به‌شمار می‌رفتند. (تاریخ دهم درس ۴ ص ۳۶)

۸۰. گزینه ۳ درست است.

در سال ۵۲۵ م. تولد حضرت مسیح به‌عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان (مسیحیان) تعیین شد. (تاریخ دهم درس ۲ ص ۱۳)

جغرافیای ایران

۸۱. گزینه ۳ درست است.

شکل «الف» بیانگر حالت هوا و شکل «ب» نشان‌دهنده حالت وارونگی هوا است. در حالت عادی در لایه اولیه جو یا تروپوسفر با افزایش ارتفاع از سطح زمین، دمای هوا کاهش می‌یابد. از این رو در شرایط عادی، هوای مجاور سطح زمین گرم‌تر و سبک‌تر از لایه‌های بالایی است و به‌راحتی می‌تواند به‌سمت بالا صعود کند و جابه‌جا شود، اما در ماه‌های سرد سال، وضعیت برعکس می‌شود. در این شرایط هوای سرد و سنگین‌تر در مجاورت زمین ساکن است و لایه هوای گرمی در بالای آن قرار می‌گیرد. در چنین شرایطی، حرکت صعودی و جابه‌جایی هوا صورت نمی‌گیرد و موجب افزایش آلودگی هوا در شهرهای بزرگ و نواحی صنعتی می‌شود. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۴۴ و ۴۵

۸۲. گزینه ۲ درست است.

آب‌وهوای دارای رطوبت بالا از عواملی است که طرح‌های نظامی، تاکتیک‌ها و تجهیزات نظامی، البسه و پشتیبانی از نیروها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از اردیبهشت تا مهر (دوره گرم سال)، در استان‌های جنوب‌غرب و جنوب کشور (سواحل جنوبی با آب‌وهوای گرم و شرجی) دما و رطوبت بالا برای نیروهای نظامی مشکل‌ساز می‌شود. در صورتی که در همین دوره، در مناطق شمالی و غربی، مثل آذربایجان و کردستان (آب‌وهوای کوهستانی) شرایط برای فعالیت نیروهای نظامی مطلوب است. به ارتباط نواحی آب‌وهوایی کشورمان و فعالیت‌های نظامی توجه کنید. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۴۱ و ۴۴

۸۳. گزینه ۳ درست است.

برای بررسی تطبیقی و مستقل نواحی آب‌وهوایی کشورمان لازم است نقشه زیر و مشخصات هر کدام از نواحی آب‌وهوایی را به‌دقت مورد مطالعه قرار دهید. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحه ۴۱

۸۴. گزینه ۱ درست است.

در تغییرات طبیعی دشت‌ها، چهار مرحله اصلی مورد بررسی قرار گرفته است؛ به طوری که مرحله اول باعث مرحله دوم، مرحله دوم باعث مرحله سوم و مرحله سوم منجر به مرحله چهارم می‌شود. امروزه تغییرات اقلیمی (مرحله اول) که نشانه‌ها و آثار آن را می‌توان تغییر در الگوی پراکندگی ریزش‌های جوی، بروز توفان‌ها و خشکسالی‌ها دانست (مرحله دوم)، نه تنها در بسیاری از مناطق جهان، بلکه در کشور ما و در مناطق پست داخلی مشغول تغییر شکل ناهمواری‌های کنونی است (مرحله سوم). توفان‌ها و بادهای شدید به فرسایش و جابه‌جایی مواد در دشت‌ها مشغول است و تپه‌های ماسه‌ای و دیگر پدیده‌های طبیعی مثل شوره‌زارها، بستر رودها و دشت‌های ریگی را از نظر وسعت و مکان تغییر می‌دهد (مرحله چهارم). جغرافیای ایران - سال دهم - صفحه ۳۰

۸۵. گزینه ۲ درست است.

گنبد‌های نمکی از پدیده‌های طبیعی است که در اثر عوامل درونی (و اختلاف وزن بین رسوبات نمکی و رسوبات اطراف آن) شکل گرفته است و عوامل بیرونی باعث تغییر شکل آن شده است. این پدیده در منطقه کوهستانی غربی یا زاگرس، با امتداد شمال‌غربی-جنوب‌شرقی قرار دارد. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۲۵ و ۲۶

۸۶. گزینه ۴ درست است.

دریای عمان به واسطه مجاورت با آب‌های آزاد یعنی اقیانوس هند و وجود سواحل با قابلیت‌های دفاعی (مناسب از نظر اقتصادی و نظامی)، اهمیت بسیاری برای کشورمان دارد. توجه داشته باشید که «از گذرگاه‌های راهبردی مهم جهان»، مربوط به تنگه هرمز است و «موقعیت نسبی تجاری مناسب»، مربوط به دریای خزر است. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۱۸ و ۱۹

۸۷. گزینه ۱ درست است.

گسترده‌ترین کشور ما در نوعی موقعیت مطلق یا ریاضی، یعنی عرض جغرافیایی، به تنوع آب‌وهوا در آن منجر شده است. این تنوع آب‌وهوایی در نوع تولیدات کشاورزی، محیط زیست، برنامه‌ریزی فعالیت‌های نظامی، معماری شهرها و روستاها، سیستم حمل‌ونقل و ... تأثیرات اساسی دارد. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحه ۱۴

۸۸. گزینه ۴ درست است.

در مراحل پژوهش در جغرافیا، زمانی که مسئله خود را به شکل سؤال می‌نویسیم (در گام اول)، انتظار می‌رود که در گام بعدی (گام دوم)، تدوین فرضیه را انجام دهیم. در این مرحله پاسخی پیشنهادی و اندیشمندانه به سؤال پژوهش - بدون تجزیه و تحلیل اطلاعات - ارائه می‌دهیم. جمع‌آوری اطلاعات، پردازش اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها، به ترتیب در گام‌های سوم، چهارم و پنجم انجام می‌شود. جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۱۰، ۱۱ و ۱۲

۸۹. گزینه ۱ درست است.

ریزگردها بیشتر شامل گرد و غباری است که وارد هوا می‌شود (در پاسخ به سؤال چه چیز). محدوده جغرافیایی بحرانی این پدیده، کشورهای ایران، عراق، ترکیه، کویت و عربستان هستند (در پاسخ به سؤال کجا). عواملی چون کاهش ریزش‌های جوی، خشک شدن باتلاق‌ها و مدیریت ضعیف منابع آب در این مناطق، باعث شکل‌گیری این پدیده شده است (در پاسخ به سؤال چطور). ریزگردها موجب عفونت‌های ریوی و اختلالات تنفسی در انسان می‌شوند. ریزگردها همچنین موجب آسیب‌رساندن به جنگل‌های زاگرس و کاهش میزان تولید محصولات کشاورزی شده و نیز میدان دید را کاهش می‌دهند (در پاسخ به سؤال چه کسی). جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۸ و ۴۵

۹۰. گزینه ۳ درست است.

انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا هستند. محیط طبیعی (مانند رودهای زاگرس)، مجموعه‌ای متعادل است. با ورود انسان، زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود (احداث سد). هوش و استعداد انسان به او در جهت تغییر کمک می‌کند تا از محیط خود بهره‌مند شود. در دهه‌های اخیر، فناوری به کمک انسان آمده و سبب شده است که انسان در محیط، تأثیر بسیاری بگذارد. فناوری‌های جدید، میزان دسترسی انسان را گسترش داده است. بنابراین انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود. احداث سد برای رفع نیاز است و تعادل محیط را در درازمدت کاهش نمی‌دهد (رد گزینه ۱)؛ محیط طبیعی (رودخانه‌های زاگرس) توسط انسان و احداث سد شکل نمی‌گیرد و محیط‌های جغرافیایی را شکل می‌دهد (رد گزینه ۲)؛ تأمین نیازهای برق و آب شهرها به‌طور کلی به‌معنای استفاده سودجویانه نیست و تعادل محیط را کاهش نمی‌دهد (رد گزینه ۴). جغرافیای ایران - سال دهم - صفحات ۴ و ۲۷

منطق

۹۱. گزینه ۴ درست است.
تعریف و استدلال از اقسام تفکر هستند و تفکر فعالیت طبیعی ذهن است. کاری که برای معلوم ساختن تصدیق مجهول و با کمک تصدیق (قضایای) معلوم انجام می‌شود، استدلال نام دارد. درس اول، ص ۴
۹۲. گزینه ۴ درست است.
در این عبارت دو تصدیق وجود دارد: «مریم بسیار خوش خط است» و «نرگس بسیار خوش خط است»، اما عبارات گزینه‌های دیگر را نمی‌توان تبدیل به دو یا سه تصدیق (جمله خبری) نمود. درس اول، ص ۷
۹۳. گزینه ۱ درست است.
منطق علمی ابزاری است که در خدمت سایر علوم و دانش‌ها است، منطق مانند شاقول بنایی است، اما آجرها و مواد لازم برای ساختن یک بنا، باید از علوم دیگر تهیه گردد. ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می‌اندیشد و منطق‌دانان این قواعد را کشف کرده‌اند. علم و دانش به دو بخش تصور و تصدیق تقسیم می‌شود و برای کشف تصورها و تصدیق‌های مجهول، از تعریف و استدلال استفاده می‌شود. منطق قواعد درست تعریف کردن و درست استدلال کردن را به ما می‌آموزد. درس اول، ص ۹
۹۴. گزینه ۳ درست است.
کلمات شیر، شیرین، پیچ، بادیه و روان مشترک لفظی هستند. کلمات اسب، قند و دیو مشترک لفظی نیستند. درس دوم، ص ۱۳
۹۵. گزینه ۱ درست است.
«به گوشی دست زدن» به معنای التزامی بوده، ولی فرد به دلالت مطابقه به کار برده است. درس دوم، ص ۱۵
۹۶. گزینه ۳ درست است.
در این عبارت مشخص نیست که مادرش گفته که خودش باید به مدرسه برود یا فرد گوینده باید به مدرسه برود. درس دوم، ص ۱۷
۹۷. گزینه ۳ درست است.
یکی از ماتریالیست‌های اولیه، ذهن بشر، یک ماشین مفاهیمی کلی هستند. وجود لفظ «یک» نشانه جزئی بودن مفهوم نیست. مثلاً «یک ماشین»، قابلیت صدق بر مصادیق متعددی دارد. درس سوم، ص ۲۰
۹۸. گزینه ۴ درست است.
میان رود با ارس، هیچ نسبتی از نسبت‌های چهارگانه وجود ندارد؛ زیرا «ارس» مفهومی جزئی است و نسبت‌های چهارگانه میان مصادیق دو مفهوم کلی برقرار می‌شود. رابطهٔ مثنوی و غزل تباین است؛ چون هیچ مصداق مشترکی ندارند. درس سوم، ص ۲۲
۹۹. گزینه ۳ درست است.
استنتاج بهترین تبیین، از اقسام استدلال است و از استدلال برای روشن کردن و اثبات یک تصدیق مجهول استفاده می‌شود. درس چهارم، ص ۳۰
۱۰۰. گزینه ۲ درست است.
تعریف فتا لفظی یا لغوی است. تعریف شکل از طریق ذکر مصادیق است و اومانیسیم نیز به صورت لفظی یا لغوی تعریف شده است. درس چهارم، ص ۳۱
۱۰۱. گزینه ۱ درست است.
اگر در تعریف هوا از لفظ اسطقس که مفهومی نامأنوس است استفاده کنیم، تعریف واضح و روشن نیست و همچنین به جز هوا، اجسام و عناصر شفاف دیگری نیز وجود دارند؛ مانند آب. درس چهارم، ص ۳۵
۱۰۲. گزینه ۳ درست است.
در این گزینه، مریم هم مادر و هم دبیر است و به سبب این امر، حکم مادر را که مهربان بودن است به دبیر بودن او نیز سرایت داده است. درس پنجم، ص ۴۴

۱۰۳. گزینه ۴ درست است.

در استقرای تعمیمی از بررسی چند مورد جزئی، نتیجه‌ای کلی گرفته می‌شود. در استقرای تمثیلی حکم یک مورد جزئی را به دلیل شباهت آن با مورد جزئی دیگر، به آن سرایت می‌دهند. استدلال‌های استقرایی همواره دارای نتیجه‌ای احتمالی هستند و مقدمات از نتیجه حمایت نسبی می‌کنند، ولی در قیاس، مقدمات ضرورتاً نتیجه را به دنبال دارند. درس پنجم، ص ۴۹

۱۰۴. گزینه ۱ درست است.

جملات بامعنایی که درباره چیزی خبر می‌دهند و می‌توانیم درباره صدق و کذب آن‌ها سخن بگوییم، قضیه نام دارند. جملات انشائی، قضیه محسوب نمی‌شوند؛ یعنی از عالم خارج خبری نمی‌دهند و قابلیت صدق و کذب ندارند. درس ششم، ص ۵۵

۱۰۵. گزینه ۲ درست است.

قضیه حملی دارای سه جزء است: موضوع، محمول و رابطه. قضیه شرطی متصل دارای دو جزء مقدم و تالی است. گاهی اجزاء قضیه به ترتیب ذکر نمی‌شوند. مثلاً در قضایای حملی، اول محمول ذکر می‌شود و بعد موضوع؛ مانند «یکی از فلزات پرمصرف، آهن است.» یا «تو را راستی و درستی به اوج می‌رساند.» در قضایای شرطی متصل نیز گاهی اول تالی می‌آید و بعد مقدم؛ مانند «متواضع‌تر است هر که عالم‌تر است.» درس ششم، ص ۵۶